

Quan algú pensa en el reciclatge, normalment li vénen tres imatges al cap: el contenidor groc, el contenidor verd i el contenidor blau. El primer, per als envasos de plàstic, brics i llaunes; el segon, per al vidre, i el tercer, per al paper i el cartró. No obstant això, n'hi ha un quart, de color marró, que sol passar més inadvertit: el de la matèria orgànica.

Té un nom més tècnic: Fracció Orgànica dels Residus Municipals (FORM). Està format principalment per restes sobrants de menjar, de la seva preparació o aliments en mal estat, així com restes vegetals petites i no llenyoses. Són considerades FORM, per exemple, les peles de fruita, les closques de marisc i mol·luscos, els ossos i les espines o el marro de cafè i restes d'infusions. També ho és el paper de cuina i els tovallons bruts, els rams de flors pansits, les males herbes o els taps de suro.

No és un assumpte menor. Segons un estudi sobre la composició dels residus municipals fet el 2012, la matèria orgànica representa el 36% dels residus que es generen a Catalunya. Després ja ve el paper i cartró (18%), els envasos lleugers (12%), el vidre (7%) i els tèxtils (5%). La generem a les nostres llars, però també la generem els comerços per la seva pròpia activitat. Mercats i supermercats, fruiteries i verduleries, bars i restaurants o menjadors col·lectius en són un bon exemple.

Rere la necessitat de reciclar la matèria orgànica hi ha motius ambientals. S'estalvien recursos transformant aquests residus en compost, es millora la qualitat dels sòls, es redueix els residus biodegradables als dipòsits controlats i plantes incineradores, disminueix l'emissió de gasos d'efecte hivernacle... Però també hi ha raons econòmiques, perquè els residus que van a dipòsits controlats i incineradores són gravats amb un cànon de residus, i legals, perquè la normativa mediambiental catalana obliga a reduir els residus biodegradables que van a dipòsits i a recollir selectivament la FORM.

L'orgànica també es recicla

Els residus orgànics són els més generats, i al mateix temps els més oblidats a l'hora de reciclar. Per aquest motiu, l'Agència de Residus de Catalunya organitza els pròxims 14 i 15 de setembre unes jornades sobre el cicle de la matèria orgànica a la Universitat Pompeu Fabra. L'experiència pionera del Pallars Sobirà marca el camí que cal seguir.

Reportatge de Nicolás Tomás

El seu procés de reciclatge comença a casa de cada català, amb la correcta separació i classificació dels residus, fet que en facilita la gestió i valorització. Després és recollit a través de diversos mitjans –de vorera o porta a por-

ta– al carrer i és transportat a diverses instal·lacions per al seu tractament. Una adequada separació en l'origen ajuda a disminuir els costos d'explotació tractament i gestió en aquestes instal·lacions receptors.

La FORM pot ser tractada mitjançant dos processos. En primer lloc, a través del compostatge, que és un procés biològic aerobi –amb presència d’oxigen– que, amb una temperatura, humitat i ventilació controlades, transforma els residus en compost. Aquest compost després és utilitzat com a adob orgànic. En segon lloc hi ha la digestió anaeròbia (o biometanització), que, sense presència d’oxigen, transforma la matèria orgànica, per l’acció de microorganismes, en una mescla de gasos, principalment metà i diòxid de carboni. És un procés més complex, però el biogàs que genera pot fer-se servir per a la combustió i generació de calor i energia elèctrica. Un metre cúbic d’aquesta mescla equival a uns 0,6 litres de gasoil.

No obstant això, el reciclatge de la matèria orgànica és un procés senzill, tant que es pot fer a casa en un procés d’autocompostatge. En zones rurals, nuclis amb poca població, urbanitzacions i cases aïllades, pot ser una bona via per gestionar els residus orgànics i reduir així la quantitat a recollir, transportar i gestionar en les instal·lacions de tracta-

ment. No és una cosa tan estranya: és el mateix que han fet sempre els pagesos per produir el seu propi compost a partir de la barreja dels fems del bestiar i les restes de la collita. Es pot realitzar domèsticament o de forma col·lectiva.

Amb motiu d’aquest cicle del reciclatge de la matèria orgànica, el Departament de Territori i Sostenibilitat i l’Agència de Residus de Catalunya (ARC) organitzen el CompostARC 2015. Aquestes jornades se celebraran els pròxims 14 i 15 d’octubre al Campus Poble Nou de la Universitat Pompeu Fabra. Giraran entorn d’aquestes cinc àrees: la generació, la recollida selectiva, el tractament, el compost o l’autocompostatge. Entorn d’aquests grans temes hi haurà taules de treball, taules rodones i ponències.

Comarca pilot

Una de les experiències recents més interessants en aquest sentit és la del Pallars Sobirà, que ha estès a tots els seus municipis el sistema de recollida porta a porta. La comarca participa en el projecte europeu SCOW, que lidera l’Agència d’Ecologia Urbana de

Barcelona i del qual participen cinc països més, amb el suport de l’Agència de Residus de Catalunya i el Consell Comarcal del Pallars Sobirà. Altres municipis han implantat el sistema porta a porta, però el Pallars Sobirà és pioner en l’àmbit comarcal.

El sistema va ser posat en marxa el passat 18 de març als nuclis de la Vall de Cardós. Cada fracció de residus se separa i es deixa davant de casa, en els espais habilitats, segons el calendari establert. El dilluns, per exemple, és el dia del vidre. El dimarts i el dissabte, dels envasos. El dijous, del paper i el cartró. I el dimecres i el diumenge, de la matèria orgànica. Es va facilitar als habitants d’aquests nuclis de població els kits de reciclatge necessaris.

El balanç és molt positiu. Abans de la instauració de porta a porta, el Pallars Sobirà aconseguia en total un 32% de recollida selectiva. Només en el primer mes de funcionament, aquest percentatge va augmentar fins al 80% en els nuclis on s’havia implementat, que supera amb escreix els objectius fixats per la Generalitat (70%) i per la Unió Europea (50%). Fins al 36% de les tones recollides són matèria orgànica. La segueixen el vidre (19%), el paper i cartró (12%) i els envasos (12%). S’ha aconseguit un increment tant en quantitat com en qualitat de la recollida selectiva.

A més a més, el passat juliol va ser inaugurada a Sort una planta de compostatge amb capacitat per a 750 tones anuals, que dona servei a tota la comarca i està vinculada al tractament de la matèria orgànica. S’emmarca també dins del projecte europeu SCOW, que té per objectiu desenvolupar sistemes de recollida i reciclatge de bioresidus en zones que combinin l’activitat turística amb l’activitat agrícola. La missió és una gestió sostenible, innovadora i local del residu orgànic d’origen municipal en plantes a petita escala, properes a l’origen. A part de Catalunya, els altres cinc socis són Palestina, Israel, Malta, França i Itàlia. ●